

พฤติกรรมพื้นฐานในการช่วยตนเองของเด็กเล็กในชนบทภาคเหนือ
และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวศิริกุล ศิรินิรติชัย

004990

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2521

Basic Behaviors in Self-Reliance of Young Rural
Children in Northern and Northeastern Regions

Miss Sirigun Sasinirattisai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Psychology

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมการพื้นฐานในการช่วยตนเองของเด็กเล็กในชนบท
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

นางสาวศิริกุล ศศิโนริศสัย

แผนกวิชา

จิตวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยชิน กั้นสนมุตต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

Prasong Yama

..... รักษาการแทน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประคิมฐ์ มุนนาศ) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Prasong Yama ..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา)

Prasong Yama ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยชิน กั้นสนมุตต)

Prasong Yama ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพนทิพย์ ศิริวรรณมุตต)

Prasong Yama ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ยงกิตติกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอดละของลูกคนโตที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และการอดละของลูกคนรอง
 ที่ไม่ยอมให้แม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับในการรับประทานอาหาร สูงกว่าการอดละของลูก
 คนโตที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 (3) ในพฤติกรรมการบัสสาวะและอุจจาระ
 นั้นการอดละของเด็กฐานะเศรษฐกิจที่ช่วยตนเองได้ทุกครั้ง สูงกว่าการอดละ
 ของเด็กฐานะเศรษฐกิจสูงที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และการอดละของเด็ก
 ฐานะเศรษฐกิจที่ไม่เคยถูกแม่กระตุ้นให้ถอดเสื้อผ้า และบัสสาวะมีมากกว่าค่า
 รอดละของเด็กฐานะเศรษฐกิจสูงที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 และ .05 ตามลำดับ
 (4) การอดละของเด็กภาคเหนือที่ช่วยตนเองได้ทุกครั้งในการรับประทานอาหาร
 และการบัสสาวะสูงกว่าการอดละของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ระดับความ
 มีนัยสำคัญ .05 การอดละของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไปนอนเองไม่ได้มี
 มากกว่าการอดละของเด็กภาคเหนือที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 การอดละของ
 เด็กภาคเหนือที่ช่วยตนเองได้ทุกครั้ง เมื่อถูกแม่กระตุ้นในการบัสสาวะ สูงกว่าค่า
 รอดละของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และการอดละ
 ของเด็กภาคเหนือที่ไม่เคยถูกแม่หรือลงโทษในการรับประทานอาหารและในการ
 สวมใส่เสื้อผ้า สูงกว่าการอดละของเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ระดับความมี
 นัยสำคัญ .05 และในการนอน และการเล่น สูงกว่าที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

Thesis Title   Basic Behaviors in Self-Reliance of Young
Rural Children in Northern and Northeastern
Regions

Name   Sirigun Sasinirattisai

Thesis Advisor   Assistant Professor Yothin Sansanayudh, Ph. D.

Department   Psychology

Academic Year   1977

Abstract

The purpose of this research was to study basic behaviors in self-reliance of young rural children in northern and northeastern regions. The basic behaviors were : locomotion, eating, putting on clothes, putting off clothes, passing water, moving bowels, sleeping, hand washing and playing. Each behavior was studied in four situations : independence, mother's interference, mother's enforcement and mother's scolding, according to the variables of sex, birth order, economic-status, and region. The subjects were 96 rural children who were from the ages of 2 years and 3 months to 3 years and 5 months. The research instruments used in this study were questionnaire and interview . The data were presented in percentage . The differences of percentage in each variable were tested by either a Z test or chi square.

3

The research indicated that most of subjects could always rely on themselves in passing water, moving bowels, hand washing, eating, playing and locomotion. They could sometimes help themselves in putting on and putting off clothes; but they still could not go to bed by themselves. The significant differences between subjects in each variable were found as follows : (1) The percentages of the boys refusing mothers' interference in eating and playing were higher than those of the girls ($p < .01$) (2) The percentage of the younger-born children that could always eat by themselves was higher than that of the first-born ones ($p < .05$), and that the percentage of younger-born children refusing mother's interference in eating was higher than that of the first-born children ($p < .05$). (3) In the behaviors of passing water and moving bowels, The percentages of low economic-status children that could always rely on themselves were higher than those of the high-economic status ones ($p < .05$), and the percentages of low economic-status children that had never been enforced by mothers to put off clothes and to pass water were higher than those of the high economic-status children ($p < .01$) and ($p < .05$) respectively. (4) The percentages of the northern children that could always rely on themselves in eating and playing were higher than those of the northeastern ones ($p < .05$). The percentage of the northeastern children that could not go to bed by themselves was higher than that of the northern ones ($p < .05$), and the percentage of the northern children that refused mother's interference

in playing was higher than that of the northeastern ones ($p < .05$).
The percentage of the northern children that could always rely on themselves whenever enforced by mothers in passing water was higher than that of the northeastern ones ($p < .05$), and the percentages of the northern children that had never been scolded by mothers in eating and putting on clothes were higher than those of the northeastern ones ($p < .05$) and in sleeping and playing ($p < .01$).

กิติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2521 จำนวน 1000 บาท ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ ที่กรุณาช่วยแนะนำ กักแปลง แก้วไข่อธิบายเรื่องวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยชิน กั้นสนยุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย โค้ชช่วยเหลือแรง แก้วไข่อธิบายพร่องต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การตั้งชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ไปจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย ด้วยความกรุณาอย่างสูง อีกทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรหมทิพย์ ศิริวรรณมุขัย ที่กรุณาให้พิมพ์ตำรา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาทางด้านสถิติ ทำให้การวิจัยได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีรายชื่อกิ่งต่อไปนี้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และความสะดวกในการทำกรวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่งคือ

1. คณะผู้ทำวิจัยเรื่องพัฒนาการของเด็กเล็กในชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ คุณนภาพรณ ทาน์ธนาสัย คุณอุบลีย์ คงรินทร์ และคุณสุชาดา รัตนสังวาลย์ ได้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. พัฒนาการอำเภอและกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตอำเภอสะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่อำนวยความสะดวกและให้บริการด้านพาหนะในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จเรียบร้อยไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจาก คุณแม่ คุณไมตรี-คุณศิริพร ศศิณีรัตติย์ และอาจารย์สพโชค กันทุลาวัณย์ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ศิริกุล ศศิณีรัตติย์

บทคัดย่อภาษาไทย	ก-ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ก-จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ซ-ญ

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	8
ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
ข้อจำกัดของการวิจัย	10
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	10
ทฤษฎีเบื้องหลังการศึกษาพฤติกรรมพื้นฐานใน 4 ภาพการณ์	11
ความสำคัญของตัวแปรที่จะศึกษา	14
ทฤษฎีที่สำคัญในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	29
ทฤษฎีพัฒนาการเด็กในสถานพฤติกรรมพื้นฐาน	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
สมมติฐานในการศึกษา	45
2 วิธีดำเนินการวิจัยและกรเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 อภิปรายผลการวิจัย	126
5 สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	139
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	150
ประวัติ	181

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

ช
หน้า

1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามตัวแปรด้านภาค เพศ ลำดับการเกิดและฐานะเศรษฐกิจ.....	47
2	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่ม้ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมการเคลื่อนไหวด้วยตนเอง	54
3	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรับประทานอาหารด้วยตนเอง	56
4	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรสวมใส่เสื้อผ้าด้วยตนเอง	58
5	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรถอดเสื้อผ้าด้วยตนเอง	60
6	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรมีส้ววาด้วยตนเอง	62
7	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรอุจจาระด้วยตนเอง	64
8	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรนอนด้วยตนเอง	66
9	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรล้างมือด้วยตนเอง	68
10	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรเล่นด้วยตนเอง	70
11	แสดงจำนวนและคาร์ยละเอียดของเด็กที่แสดงพฤติกรรมกรเอาของเกี้ยวของของแม่ในการเคลื่อนไหว	72

12	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการรับประทานอาหาร	74
13	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการสวมใส่เสื้อผ้า	76
14	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการถอดเสื้อผ้า	78
15	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการบิ่สสำ วะ	80
16	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการอุจจาระ	82
17	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการนอน	84
18	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการล้างมือ	86
19	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการเข้ามา เกี่ยวข้องของแม่ในการเดิน	88
20	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระทำ ของแม่ในการเคลื่อนไหว	90
21	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระทำ ของแม่ในการรับประทานอาหาร	92
22	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระทำ ของแม่ในการสวมใส่เสื้อผ้า	94
23	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระทำ ของแม่ในการถอดเสื้อผ้า	96

ตารางที่ ๑

หน้า

24	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้น ของแม่ในการบีบสวาระ	98
25	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้น ของแม่ในการอุจจาระ	100
26	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้น ของแม่ในการนอน	102
27	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้น ของแม่ในการล้างมือ	104
28	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้น ของแม่ในการเล่น	106
29	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการเคลื่อนไหว	108
30	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการรับประทานอาหาร	110
31	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการสวมใส่เสื้อผ้า	112
32	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการถอดเสื้อผ้า	114
33	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการบีบสวาระ	116
34	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการอุจจาระ	118
35	แสดงจำนวนและคาร์บอนของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อการกระตุ้นหรือ ลงโทษของแม่ในการนอน	120

ตารางที่ ๑

หน้า

36	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อต้านการดูหรือ ลงโทษของแม่ในการล้างมือ	122
37	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของเด็กที่แสดงพฤติกรรมต่อต้านการดูหรือ ลงโทษของแม่ในการเล่น	124